

EU CONVINCE

Zajednička deklaracija o inkluzivnim školama u kontekstu društvene raznolikosti

Zajednička inicijativa za promovisanje EU zajedničkih vrednosti i inkluzivnog obrazovanja

Zajednička deklaracija o inkluzivnim školama u kontekstu društvene raznolikosti partnera na projektu EU CONVINC

Zajednička inicijativa za promovisanje EU zajedničkih vrijednosti i
inkluzivnog obrazovanja

Globalizacija, socio-ekonomske nejednakosti, povećana mobilnost i migracije dovode do značajne diverzifikacije stanovništva, dok tehnološki napredak i digitalizacija doprinose širenju masifikacije i individualizacije u društvu. Savremeno društvo se takođe suočava sa opasnim trendovima, kao što su sve veća ugroženost radikalizacijom, populizmom, ekstremizmom i ksenofobijom. Škole, nastavnici, školski rukovodioci, poslodavci u obrazovanju i ostali zaposleni u obrazovanju suočeni su sa raznim izazovima, počev od sukoba ličnih identiteta do složenih društvenih pitanja, često povezanih sa diskriminacijom, frustracijom usled nemogućnosti uticaja i nedostatkom osjećaja pripadnosti.

Ključna uloga obrazovanja je ostvarenje punog potencijala svakog učenika bez obzira na njegovu kulturnu ili socio-ekonomsku pozadinu, i njihova priprema da budu otvoreni, kulturno senzitivni i odgovorni građani sa čvrstim demokratskim vrijednostima. To je ujedno doprinos izgradnji boljeg društva. Povećana raznolikost među učenicima i zaposlenima u sektoru obrazovanja koji su različitog kulturnog porijekla zahtijeva inkluzivno okruženje za učenje koje obuhvata različitost, ispunjava potrebe svih učenika i promoviše znanje i razumijevanje zajedničkih vrijednosti i principa.

*Inkluzivno obrazovanje ima za cilj da omogući svim učenicima da ostvare svoj puni potencijal pružanjem kvalitetnog obrazovanja svima u osnovnim okruženjima sa posebnom pažnjom na učenike koji su u riziku od isključenja i nedovoljnog postignuća, kroz aktivno traženje načina da ih podrže i fleksibilno reaguju na okolnosti i potrebe svih učenika, uključujući individualni pristup, ciljnu podršku i saradnju sa porodicama i lokalnim zajednicama.*¹

¹ Definicija predložena od strane Evropske komisije – radna grupa za promovisanje građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, tolerancije i neskriminacije (Obrazovanje i trening 2020)

Slijedeći ovu definiciju i u svjetlu ciljeva održivog razvoja UN-a, Konvencije UN-a o pravima djeteta, evropskog stuba socijalnih prava i drugih međunarodnih i evropskih instrumenata za uključivanje, partneri na projektu EU CONVINCCE su saglasni da:

- Inkluzivno obrazovanje je adekvatan odgovor na sve složenija i raznovrsnija društva današnjice, koji se bavi potrebama svih učenika, uključujući one koji su nepovoljnijeg položaja. Ujedno predstavlja snažno sredstvo u borbi protiv ekstremizma, ksenofobije i svih vrsta diskriminacije, jer različitost doživljava kao dodatnu vrijednost.
- Obrazovni sistemi, zasnovani na inkluzivnim školama koje obezbjeđuju sigurno socijalno okruženje za učenje, jačaju osjećaj pripadnosti školskoj zajednici i širem društvu. U takvim sredinama, svi akteri u obrazovanju slobodno razgovaraju o bilo kojoj temi na demokratski način i uz uzajamno poštovanje.
- Zajednička saradnja različitih aktera u obrazovanju (nastavnici, akademici, školski rukovodioci, ostalo obrazovno osoblje, učenici, porodice i šira školska zajednica), kao i socijalni partneri (sindikati obrazovanja i poslodavci u obrazovanju) su ključni za razvoj i promovisanje inkluzivnih škola.
- Inkluzivno obrazovanje postane stvarnost, nacionalne i evropske politike i mediji treba da poboljšaju raznolikost i promovišu demokratiju vodeći se primjerima.

Partneri na projektu EU CONVINCCE smatraju sledeće elemente neophodnim za sprovođenje inkluzivnog obrazovanja, počev od najranijeg doba učenika:

1. Bezbjedna društvena okruženja za učenje u kojima se poštuju slobode mišljenja i izražavanja. Ova okruženja za učenje ujedno podstiču diskusiju među svim članovima školske zajednice sa ciljem izgradnje demokratske školske kulture. Ova okruženja uključuju:

- *Osiguravanje školske infrastrukture i okruženja koja obuhvataju različite aspekte različitosti unutar školske zajednice.*
- *Zajedničko upravljanje školom sa jasno definisanim odgovornostima koje uzima u obzir potrebe svih ključnih aktera u obrazovanju, uključujući nastavnike, rukovodioce u školama i ostale zaposlene u obrazovanju, učenike, roditelje i širu zajednicu.*

-
- *Promovisanje razmjene iskustava i dobrih praksi inkluzivnog obrazovanja između nastavnika, rukovodilaca u školama, ostalog nastavnog osoblja, poslodavaca u obrazovanju, škola i odjeljenja na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i evropskom nivou.*
 - *Obezbeđivanje odgovarajućeg prostora u školskom rasporedu i nastavnim planovima i programima za nastavnike i učenike koji će iz prve ruke iskusiti u praksi osnovna prava i kulturnu i socio-ekonomsku raznolikost.*

2. Nastavnici i ostali zaposleni u obrazovanju koji su pripremljeni i imaju podršku u upravljanju raznolikošću u školskom i interkulturalnom dijalogu, uključujući nastavu u vezi sa podučavanjem kontroverznih i osjetljivih pitanja. To se može postići kroz:

- *Besplatnu početnu i kontinuiranu obuku nastavnika o demokratskom građanstvu i inkluzivnom obrazovanju, koja nastavnicima pruža odgovarajuće i ažurirane vještine i kompetencije za upravljanje u raznim učionicama i promovisanje međusobnog poštovanja, međukulturalnog razumijevanja i interkulturalnog dijaloga (uključujući tehnike podučavanja da se vode izazovni razgovori).*
- *Osiguravanje pedagoške i profesionalne autonomije nastavnika i ostalih zaposlenih u obrazovanju za primjenu različitih i inovativnih pristupa inkluzivnog obrazovanja prilagođenih posebnim potrebama učenika i lokalnom kontekstu.*
- *Promovisanje principa timskog rada, uključujući zajedničko podučavanje i vršnjačko učenje, sa ciljem stvaranja snažne mreže nastavnog/vannastavnog osoblja unutar škole i među različitim školama zasnovane na kolegijalnoj podršci i međusobnim konsultacijama.*
- *Ohrabrivanje nastavnika i drugog obrazovnog osoblja da primijene pristupe participativnog i kolaborativnog učenja sa ciljem da se ojača zajednički rad učenika različitog porijekla, vršnjačko posredovanje kako bi se zajednički riješili njihovi problemi i kako bi se učenicima omogućilo da iskuse šta znači biti aktivni građanin i biti odgovoran za druge ljude.*
- *Održavanje i podsticanje diverzifikacije nastavne snage u cilju odražavanja različitosti društva i pružanja širokog spektra uzora.*
- *Istraživanje obrazovnih mogućnosti interneta i komunikacionih tehnologija (ICT) i drugih medija. Mogu dati dodatnu vrijednost nastavi kao jedan od mnogih alata kojima nastavnici i ostalo obrazovno osoblje raspolažu. ICT alati i mediji mogu se iskoristiti za podsticanje inkluzije u obrazovanju i pružanje znanja učenicima*

da se u digitalno okruženje uključe pozitivno, kritički i odgovorno, uključujući suštinske kompetencije, kao što su kritičko mišljenje i medijska pismenost.

3. Školsko rukovodstvo posvećeno stvaranju povoljnog okruženja za učenje i podučavanje i sa vizijom inkluzivne škole o kojoj se diskutuje otvoreno sa drugim akterima u obrazovanju u okviru demokratskog upravljanja školom. Takvo rukovodstvo uključuje:

- *Obezbeđenje relevantnih vještina i kompetencija rukovodiocima u školama kroz profesionalnu obuku u vezi sa upravljanjem različitim organizacijama učenika i nastavnika, održavanje zajedničkog upravljanja školom i primjenu pristupa u cjelokupnoj školi.*
- *Osiguravanje kolaborativne demokratske školske kulture i kolektivnog upravljanja uz učešće nastavnika i drugog obrazovnog osoblja. Nadalje, školsko upravljanje u inkluzivnim školama stavlja emocionalnu, mentalnu, fizičku i socijalnu dobrobit učenika, nastavnika, školskih rukovodilaca i drugih zaposlenih u obrazovanju u prvi plan školskih politika i praksi.*
- *Primjenu cjelokupnog školskog pristupa na način koji odgovara potrebama učenika, nastavnika, roditelja i šire lokalne zajednice, obračunajući se svim aspektima školske zajednice koji mogu uticati na dobrobit učenika i zaposlenih u obrazovanju.*
- *Podsticanje saradnje i razmjene dobrih praksi između rukovodilaca škola, nastavnika i drugog obrazovnog osoblja.*
- *Održavanje i podsticanje diverzifikacije školskog rukovodstva i upravljanja obrazovanjem, kako bi se odrazila raznolikost društva i pružio širok spektar uzora.*

4. Obrazovne vlasti sa holističkom perspektivom na obrazovne sisteme. Ova perspektiva podrazumijeva integraciju svake osobe u društvo i pripremu učenika da budu aktivni i odgovorni građani u društveno i ekonomski raznolikom svetu, kao glavni fokus obrazovanja. Obrazovne vlasti treba da rade na:

- *Razvijanju jasnih i zakonskih i političkih okvira za inkluzivno obrazovanje (uključujući politike za rješavanje i sprječavanje diskriminacije i*

isključenja) u okviru efikasnog socijalnog dijaloga.

- *Integrisanju inkluzivnog obrazovanja u interno i eksterno osiguranje kvaliteta sa ciljem da se nastavnicima i školskim rukovodiocima pruže jasne definicije i smjernice, kao i adekvatni alati za izgradnju inkluzivnih škola.*
- *Osiguravanju otvorenog dijaloga između obrazovnih vlasti, zaposlenih u obrazovanju i lokalne zajednice sa ciljem boljeg razumijevanja potreba svih grupa za promovisanjem različitosti i multikulturalizma u obrazovanju.*
- *Osiguravanju profesionalne autonomije nastavnicima, školskim rukovodiocima i ostalom obrazovnom osoblju; relevantne i besplatne početne i kontinuirane stručne obuke; dovoljno pomoćnog osoblja; i ekonomsku i političku podršku, kako bi im pomogli da upravljaju raznim tijelima učenika i grade inkluzivne škole u lokalnom kontekstu.*
- *Sprječavanju segregacije okruženja za učenje koje može dovesti do socijalne isključenosti, uključujući borbu protiv stvaranja de facto izdvojenih škola u kojima se, na primjer, školuju samo učenici migrantskog ili slabog socijalno-ekonomskog porijekla ili samo učenici sa invaliditetom.*
- *Osiguravanju da digitalizacija u obrazovanju pruža mogućnosti za uključivanje svih polaznika i rješava nejednakosti u društvu i obrazovnom sistemu.*
- *Iniciranj i sprovođenju detaljnih istraživanja o znanju i kompetencijama potrebnim za podučavanje interkulturalnog dijaloga i ljudskih prava i pružanje inkluzivnog obrazovanja.*
- *Osiguravanju dobre komunikacije i partnerstva između obrazovnih vlasti na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i evropskom nivou, koje podržavaju organizacije na evropskom nivou, u cilju pronalaženja efikasnih rješenja za slične izazove u inkluzivnom obrazovanju.*

5. Uključenost i puna posvećenost svih relevantnih aktera, uključujući školske partnere i socijalne partnere, u održavanju inkluzivnih škola i promovisanju različitosti, međusobnog poštovanja i interkulturalnog dijaloga u obrazovanju. Takav zajednički pristup obuhvata:

- *Saradnju i edukaciju roditelja i porodica kao značajnih partnera u promociji međusobnog razumijevanja i ljudskih prava, poštovanja različitih mišljenja i interkulturalnog*

dijaloga kroz sve oblike učenja, razumijevanja i posjedovanja osnovnih vrijednosti.

- *Saradnju sa organizacijama u lokalnoj zajednici i civilnim društvom (npr. socijalni radnici, nevladine organizacije itd.) u cilju pružanja podrške u implementaciji inkluzivnih škola, otkrivanja ranjivih pojedinaca i donošenja različitih pogleda na školske diskusije.*
- *Uključivanje učenika i učeničkih organizacija u inkluzivne inicijative unutar i izvan škole sa ciljem da se izgradi zajedničko razumijevanje potreba i pitanja u vezi sa inkluzivnim obrazovanjem i da im se pruži prilika da postanu pozitivne uticajne osobe.*
- *Predstavljanje i promociju lokalnih omladinskih, sportskih ili kulturnih udruženja i organizacija kao prostora za učenike da u praksi primijene svoje znanje i vještine vezane za nediskriminaciju, različitost i uključivanje.*
- *Konsultovanje socijalnih partnera u obrazovanju u vezi sa reformama obrazovne politike i razvojem na evropskom, nacionalnom i lokalnom nivou, kao profesionalnih organizacija koje doprinose razvoju jasne vizije inkluzivnih škola i podržavaju inovativne nastavne metode i pristupe.*

Partneri na projektu EU CONVINCCE ističu da samo obrazovanje u sigurnom okruženju koje pružaju nastavnici i rukovodioci škola koji su pripremljeni i podržani u upravljanju raznolikošću u školi, može da odgovori na potrebe svih učenika, uključujući one koji dolaze iz ugroženih grupa. Ovaj sistem zasnovan na inkluzivnim školama ujedno zahtijeva saradnju i potpunu posvećenost svih relevantnih aktera, uključujući školske partnere i socijalne partnere, kao i obrazovne vlasti sa holističkom perspektivom u obrazovanju. Najzad, EU CONVINCCE projektni partneri ističu da inkluzivno obrazovanje mora zauzimati visoku poziciju na EU agendi kroz primjenu relevantnih evropskih i međunarodnih okvira.

www.csee-etuce.org

www.facebook.com/etuce.csee
Group: Schools for Inclusion

[@ETUCE_CSEE](https://twitter.com/ETUCE_CSEE)

EU
CONVINCE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union